Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi, 9-2 (2025): 109-125
DOI: http://dx.doi.org/10.29228/mukatcad.53

TÜRKİYEDE LGBTİ+ ALANINA DAİR YAPILAN TEZLERİN TEMATİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

THEMATIC EVALUATION OF THESES ON LGBTI+ FIELD IN TURKEY

Melike Semerci[1] Ömer Miraç Yaman[2]

ÖZ

Bu araştırmada; LGBTİ+ alanına dair tez literatürünün tematik açıdan değerlendirilmesi ortaya konulmuştur. Nitel ve yorumlayıcı bir perspektifte ele alınan bu araştırma için mevcut alana yönelik ulaşılan 552 tez örneklem grubunu oluşturmuştur. Araştırmanın analiz edilmesinde içerik analizi tekniği kullanılarak tezlerin kapsamlı analizi MAXQDA 2020 Analytics Pro programı aracılığı ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler 10 ana temaya ayrılarak her bir ana tema ilgili alt temalar halinde incelenmiştir. Literatür değerlendirildiğinde; dönemsel açıdan 2016-2021 yılları arasında ciddi bir yoğunlaşmanın yaşandığı ve tezlerin hem niteliksel hem de niceliksel açıdan geniş bir çeşitliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra tezlerde genel itibariyle nedensellikten daha ziyade sonuca dayalı ve sorun odaklı bir anlayışın hâkim olduğu görülmektedir. Bu durum; LGBTİ+ alanındaki bilimsel metinlerde var olan çeşitliliğin belirli bir noktaya odaklandığını ve buna bağlı olarak alana ilişkin daha sınırlı bir perspektifin söz konusu olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla; mevcut literatürün içerik açısından çeşitli disiplinlerce geliştirilerek bu alandaki kapsamın farklı bakış açıları ile üretilen çalışmalarla desteklenmesi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: LGBTİ+, tez literatürü, içerik analizi, MAXQDA.

ABSTRACT

In this study; A thematic evaluation of the thesis literature on the LGBTI+ field has been presented. For this research, which was handled from a qualitative and interpretive perspective, 552 theses related to the current field formed the sample group. Comprehensive analysis of the theses was carried out through the MAXQDA 2020 Analytics Pro program, using the content analysis technique in analyzing the research. The data obtained was divided into 10 main themes and each main theme was examined into relevant sub-themes. When the literature is evaluated; It has been determined that there was a serious concentration between 2016 and 2021 in terms of periodic terms and that the theses have a wide diversity both qualitatively and quantitatively. In addition, it is seen that a result-based and problem-oriented approach rather than causality prevails in theses. This situation; It shows that the diversity in scientific texts in the field of LGBTI+ focuses on a certain point and, accordingly, there is a more limited perspective on the field. Therefore; It is important that the existing literature is developed by various disciplines in terms of content and that the scope in this field is supported by studies produced from different perspectives.

Keywords: LGBTİ+, thesis literatüre, content analysis, MAXQDA.

[1] İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa, melikesemerci1997@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-6383-8340
[2] İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa, omermirac@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9989-8575
Sorumlu yazar / Corresponding Author: Melike Semerci, **e-posta:** melikesemerci1997@gmail.com,
Gönderilme /Submitted: 30.01.2024 **Kabul/ Accepted:** 30.07.2025

1. GİRİŞ

Türkiye'de 1990'lı yılların başından itibaren örgütlü bir toplumsal harekete dönüşen LGBTİ+ alanı son yıllarda daha görünür bir konumda yer almaktadır (Altunpolat, 2017, s. 14; Erdoğan ve Köten, 2014, s. 105; Sakallı-Uğurlu, 2006, s. 59; Yılmaz, 2020, s. 311). Pratik alanda var olan bu görünürlük, LGBTİ+ alanındaki bilimsel metinlerde yaşanan artış ile teorik çerçevede de kendini göstermektedir (Erdoğan ve Köten, 2014, s. 108). Buna bağlı olarak Dünya'da ve Türkiye'de LGBTİ+ alanına yönelik bilimsel metinlerde; niceliksel artışın yanı sıra niteliksel olarak da çeşitliliğin söz konusu olduğu görülmektedir. Nitekim Sakallı-Uğurlu (2006, s. 54) tarafından eşcinselliğe ilişkin ele alınan derleme çalışmasında da bu alandaki çalışmaların çeşitliliği dikkat çekmektedir. Araştırmada LGBTİ+ alanındaki uluslararası çalışmalar; eşcinselliğe neden olan etkenleri ele alan çalışmalar, eşcinsellerin yaşadığı sorunları ele alan çalışmalar, eşcinsellere ilişkin tutum çalışmaları, eşcinsellerin nasıl algılandığını ve eşcinselliğe dair önyargıları ele alan çalışmalar ve eşcinsellere ilişkin ölçek geliştirme çalışmaları olmak üzere 6 kategoriye ayrılmıştır. Sakallı-Uğurlu'nun (2006, s. 54) derleme çalışmasının eski tarihli bir araştırma olduğu düşünüldüğünde uluslararası literatürün çeşitlilik açısından uzun bir tarihsel sürece sahip olduğu anlaşılmaktadır. Yakın tarihli benzer bir diğer araştırma olan Orta ve Camgöz'ün (2018) çalışmasında ise Türkiye'de yapılan homofobi araştırmaları; eşcinselliğe dair tutumları ve ilişkili sosyal psikolojik değişkenleri ele alan çalışmalar, eşcinsel tutuma ilişkin ölçek çalışmaları, eşcinsellere yönelik algı ve kalıp yargıları ele alan çalışmalar, eşcinsel bireylerin karşılaştıkları sorunların sosyal ve psikolojik sonuçlarını ele alan çalışmalar ve eşcinsellere ilişkin tutumların değişip değişmediğine odaklanan çalışmalar şeklinde gruplandırılmıştır. Bununla birlikte Türkiye'deki çalışmalara ilişkin geniş literatürün yanı sıra derleyici literatürün az sayıda olması tematik alanı görmeyi engelleyici bir unsur oluşturmaktadır. Bu açıdan mevcut araştırma; Türkiye'de LGBTİ+ alanında yapılan tez çalışmalarının tematik açıdan değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Literatüre bakıldığında; LGBTİ+ alanındaki tez çalışmalarını betimleyici veya değerlendirici olarak ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bunun yanı sıra alanı sınırlı sayıda makale üzerinden sistematik derleme yöntemiyle ele alan birkaç çalışma mevcuttur (Eker, 2020; Konuk, 2021; Selimhocaoğlu, 2021; Şener, 2018). Bu çalışmaların genel itibariyle sağlık alanında üretilen araştırmalar olduğu görülmektedir. Aynı zamanda çalışmaların son 5 yılda üretilmiş olması LGBTİ+ alanına ilişkin derleyici çalışmaların yakın bir geçmişe sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Literatürdeki toplumsal cinsiyet konulu derleme çalışmalarına bakıldığında ise LGBTİ+ alanına nispeten daha fazla çalışmanın varlığı söz konusudur. Bu çalışmalardan bir kısmı makaleler üzerinden farklı konu alanlarının ele alındığı sistematik derleme çalışmalarını oluşturmaktadır (Acavit, 2022; Baştarcan ve Oskay, 2022; Fırat ve Şahin, 2022; Gündüz vd., 2020). Diğer çalışmalar ise genel itibariyle tez literatürü üzerinden konuların yapısal olarak incelendiği araştırmaları içermektedir (Bayraklılar ve Türkoğlu, 2022; Çelik ve Altunbaş, 2019; Çiçek ve Yeşilbursa, 2019; Kenevir ve Kurt, 2016; Seven vd., 2022; G. Yıldırım vd., 2019). Bu çalışmaların; literatürü genel çerçevede ortaya koymasının yanı sıra alandaki sınırlı sayıda çalışmayı kapsadığı ve konu ve temalara dair ayrıntılı veriler sunmadığı görülmektedir. Bu kapsamda mevcut

Sorumlu yazar / Corresponding Author: Melike Semerci, **e-posta:** melikesemerci1997@gmail.com,
Gönderilme /Submitted: 30.01.2024 **Kabul/ Accepted:** 30.07.2025

çalışma; LGBTİ+ alanındaki tez literatürünün tematik yapısına dair detaylı bir değerlendirme ortaya koyması yönüyle özgün bir araştırmayı oluşturmaktadır. Bununla birlikte mevcut araştırmanın; LGBTİ+ alanına ilişkin tematik eğilimi ve odak noktaları ele alması ile bu alanda çalışma üretecek olan araştırmacılar için yol gösterici olması beklenmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Yöntemi

Araştırmada Türkiye'de LGBTİ+ alanına dair yayınlanan tezlerin tematik açıdan nasıl bir yapıda olduğunun ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırma için nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırmalar; araştırmaya dair temel problemin yorumlayıcı bir yaklaşım ile ele alındığı çalışmalardır (Malterud, 2001, s. 483). Bununla birlikte nitel araştırma; konunun derinlemesine analiz edilerek ayrıntılı ve karmaşık bir bağlamın daha kolay anlaşılmasına imkan tanımaktadır (Mason, 2002, s. 175).

Araştırma için nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Durum çalışması; araştırmacının belirli bir olgu veya olaya ilişkin mülakat, materyal, doküman vb. kaynaklar aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı nitel bir yaklaşımdır (Creswell, 2021, s. 98). Bu bağlamda LGBTİ+ alanına dair tez literatürüne ilişkin tematik yapının durum çalışması ekseninde ayrıntılı olarak ortaya konulması hedeflenmiştir.

2.2. Araştırma Grubu

Araştırmanın örneklem grubu Türkiye'de LGBTİ+ alanına dair yayınlanan tezlerden oluşmaktadır. Araştırma için gerekli verinin elde edilmesi açısından örneklem yöntemi olarak amaçlı örneklem kullanılmıştır. Tezlerin YÖK Tez veri tabanı ile taranması sonucu alana ilişkin 553 teze ulaşılmıştır. Bu kapsamda en eski tarihli tez olan 1985 yılından başlanarak 2021 yılının sonuna kadarki tezlere yer verilmiştir. Tezlerin tarama işlemi 2022 yılının Temmuz ayına kadar devam ettirilmiştir. Temmuz ayı sonrası eklenen tezler tarama işleminin tamamlanması sebebiyle araştırmaya dahil edilememiştir. Bunun yanı sıra örneklem grubunun 2021 yılının sonuna kadar olan tezleri içermesi sebebiyle 2022 yılındaki tezlere ulaşılsa dahi araştırmanın kapsamında yer almamıştır. Bu durum; veri toplama tarihinin 2022 yılında sona ermesinden kaynaklı olarak ele alınmıştır. Tezler içerisinde ise 42 tezin YÖK Tez veri tabanı üzerinden kısıtlı erişime sahip olduğu anlaşılmıştır. Tezlerin erişimi, yazarlar tarafından erişime izin verilen tezlerde internet aracılığıyla ve yayınlanma izni olmayan tezlerde üniversite kütüphaneleri aracılığıyla (TÜBESS üzerinden) sağlanmıştır. Sonuç olarak 42 tezin 41 tanesine ulaşılarak örneklem grubu 552 tezden oluşmuştur.

2.3. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın veri toplama tekniğini doküman analizi oluşturmaktadır. Doküman analizi; nitel araştırmalarda hedeflenen alana yönelik yazılı veya görsel materyallerin toplanarak araştırmaya dahil edilmesi sürecidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 189). Bu tekniğe bağlı olarak öncelikle anahtar kavramlar belirlenmiştir. Bu kapsamda YÖK Tez Veri Tabanı üzerinden "LGBT" kavramı taranarak tarama sonucu ulaşılan tezlerin anahtar kavramları listelenmiştir. Tezlerin "LGBT" kavramı üzerinden taranmasının sebebi ise "LGBTİ" kavramının daha güncel bir kavramsallaştırma olması nedeniyle bu alandaki eski tarihli tezlerin örnekleme dahil edilebilmesi açısından tercih edilmiştir. Liste içerisinde tekrar eden kavramlar ise anahtar kavram listesinden çıkarılmıştır. Listeye ek olarak anah-

tar kavramlar içerisinde yer almayan fakat araştırmacı tarafından literatürden yararlanılarak belirlenen kavramlar da çalışmaya dahil edilmiştir. Toplamda 87 anahtar kavram veri toplama sürecinde kullanılmıştır. Anahtar kavramların taranması sonucu 553 sayıda dokümana ulaşılmış ve erişimi sağlanan 552 tez araştırma sürecinde yer almıştır.

2.4. Veri Analiz Süreci

Araştırmanın veri analiz yöntemi olarak içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi; söylemi anlama ve yorumlamaya yönelik araştırmacının bilgi, tutum ve değerlerine nesnel okuma ilkeleri getiren analiz tekniğidir (Bilgin, 2006, s. 1). LGBTİ+ alanında yayınlanan tezlerin geniş bir literatüre sahip olması, sayıca fazla olan metinlerin analizine uygun bir yöntem olan içerik analizinin (Türkdoğan & Gökçe, 2012, s. 320) kullanılmasına elverişli bir alan sunmaktadır. Tezlerin analiz aşamasında ise bilgisayar destekli bir programa başvurularak Maxqda 2020 Analytics Pro programı kullanılmıştır. Bu kapsamda tezler ilk olarak MS Excel dosyası içerisinde toplanarak daha sonra programa aktarılmış ve kodlama ve temalandırma işlemleri Maxqda programı üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen içerikler kodlama ve tümevarım yöntemi ile temalandırma işlemine tabi tutulmuştur. Kodlama ve temalandırma işlemi yalnızca araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte temalar, araştırmanın güvenirliğinin sağlanması açısından LGBTİ+ alanında çalışan sosyal çalışmacı ve üniversitede görev alan akademisyenler tarafından incelenmiş ve incelemenin ardından uygun şekilde revize edilmiştir. Temaların analizinde tezlerin başlık ve özet bölümlerinin incelenmesi sonucu ana temalar oluşturulmuştur. Oluşturulan ana temalar alt temalara ayrılarak daha detaylı bir tematik çerçeve ortaya konulmak istenmiştir. Tezlerin yıllara göre dağılımı ise 10 yıllık periyotlar halinde sunulmuştur. Bu bağlamda dönemsel dağılım; 1985-1995, 1996-2005, 2006-2015, 2016-2021 şeklinde oluşturulmuştur. Elde edilen temalar ve dönemsel dağılım; Maxqda programı aracılığıyla betimsel ve karşılaştırmalı analizler ile ortaya konulmuştur.

2.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın mevcut sınırlılıkları şu şekildedir:

- Araştırmanın örneklem grubuna YÖK Tez veri tabanı ile ulaşılmış olup erişim sağlanamayan 1 tez mevcuttur.
- Araştırmanın kodlama ve temalandırma süreci yalnızca araştırmacı tarafından gerçekleştirilerek alanda uzman kişilerin incelemesi sonucu tekrar revize edilmiştir. Bununla birlikte her ne kadar tezlerin içeriklerinden yola çıkılarak değerlendirme gerçekleştirilse de kategorilerin oluşumu ve ayrıştırılması açısından belirli ölçüde öznellik söz konusudur.
- Son olarak; araştırma içerisinde oluşturulan bazı temaların birden çok kategoriyi barındırabilecek kapsamda olmasının yanı sıra kategoriler, araştırmacı tarafından uygun görülen yalnızca bir temaya dahil edilmiştir.

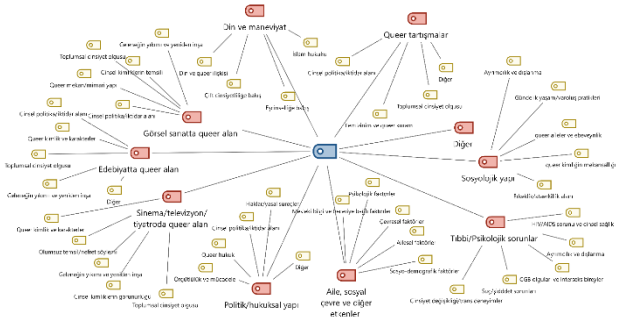
3. BULGULAR

Araştırma kapsamında LGBTİ+ alanına dair incelenen 552 tez tematik açıdan tasnif edilmiştir. Tezler temalarına göre 10 kategoride ele alınmış ve her bir ana tema ise ilgili alt temalara ayrılmıştır. Bu bağlamda oluşturulan temalar; *"sosyolojik yapı", "tıbbi/psikolojik sorunlar", "aile, sosyal çevre ve diğer etkenler", "politik/hukuksal yapı", "sinema/televizyon/tiyatroda queer alan", "edebiyatta queer alan", görsel sanatta queer*

alan", "din ve maneviyat", "queer tartışmalar" ve *"diğer"* şeklindedir.

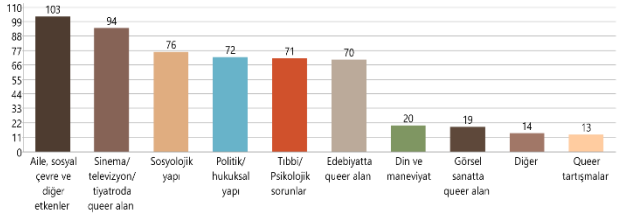
Ana tema ve alt temalar Şekil 1'de model halinde sunulmuştur. Modelde; ana temalar kırmızı renk sembol ve kalın punto ile gösterilmiştir. Her bir temaya ait alt temalara ise ana tema ile bağlantılı oklar halinde yer verilmiştir.

Tema alanlarının kapsamına bakıldığında; ilk olarak "aile, sosyal çevre ve diğer etkenler" kategorisi LGBTİ+ alanını etkileyen veya bu alandan etkilenen faktörlerin işlendiği tema alanını oluşturmaktadır. "Sinema/televizyon/tiyatroda queer alan" kategorisi medyatik araçlar üzerinden LGBTİ+ alanında işlenen konuların ortaya konulduğu tema alanıdır. "Sosyolojik yapı" kategorisi; LGBTİ+ bireylerin sosyal olgular içerisindeki alanlarına odaklanan temayı oluşturmaktadır. "Politik/hukuksal yapı" kategorisi LGBTİ+'nın politika alanına dair tartışmalı konularının işlendiği tema alanıdır. "Tıbbi/psikolojik sorunlar" teması LGBTİ+ bireylerin sorun alanlarından tıbbi boyuttaki sorunlarına yoğunlaşılan tema alanını kapsamaktadır. "Edebiyatta queer alan" kategorisi yazılı kaynaklar üzerinden LGBTİ+ alanında işlenen konu alanlarının ortaya konulduğu temayı oluşturmaktadır. "Din ve maneviyat" kategorisi LGBTİ+ alanının din ile ilişkili olduğu konuların işlendiği tema alanıdır. "Görsel sanatta queer alan" kategorisi görsel araçlar üzerinden LGBTİ+ alanında işlenen konu alanlarının ortaya konulduğu tema alanını oluşturmaktadır. "Queer tartışmalar" kategorisi ise queer yapı ile ilişkili alanlara dair tartışmalı konuların işlendiği temayı kapsamaktadır. Son olarak "diğer" kategorisinde belirlenen konu alanları içerisinde herhangi bir gruplandırmaya dahil edilemeyen çalışmalar yer almaktadır. Bu kategori içerisinde; ölçek çalışmaları, tarihsel açıdan LGBTİ+ konusuna odaklanan çalışmalar ve toplumsal cinsiyetin farklı alanlar üzerinden işlendiği çalışmalar yer almaktadır.

Şekil 1 *Temalara Ait Kod Teori Modeli*

Temaların dağılımı Grafik 1'de yer almaktadır. Grafiğe bakıldığında; en fazla tezin üretildiği temayı 103 tez ile *"aile, sosyal çevre ve diğer etkenler"* teması oluşturmaktadır. En az tezin üretildiği temanın ise 13 tez ile *"queer tartışmalar"* teması olduğu görülmektedir. Bununla birlikte temalar içerisinde *"sinema/televizyon/tiyatroda queer alan", "sosyolojik yapı", "politik/hukuksal yapı", "tıbbi/psikolojik sorunlar"* ve *"edebiyatta queer alan"* temaları dağılım açısından önemli bir orana sahipken, *"din ve maneviyat"* ile *"görsel sanatta queer alan"* temaları az sayıda tezin üretildiği alanları oluşturmaktadır.

Grafik 1 *Ana Temalara Ait Dağılımı Gösteren Frekans Grafiği*

Temaların dönemsel dağılımına bakıldığında; her bir temanın dönemsel açıdan dağılımları farklılık göstermekle birlikte temalar içerisinde öne çıkan belirli dönemlerin varlığı söz konusudur. İlk olarak en yüksek dağılıma sahip olan *"aile, sosyal çevre ve diğer etkenler"*

temasında 1985 ve 2005 dönemleri arasında üretilen 3 tez harici tüm tezlerin 2006 sonrası döneme ait olduğu görülmektedir. 2016-2021 döneminin ise bu alanda üretilen 82 tez ile önemli bir orana sahip olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir tema olan *"sinema/televizyon/tiyatroda queer alan"* temasında dönemsel açıdan periyodik bir artış ile birlikte tezlerin büyük çoğunluğunun 2006-2015 ve 2016-2021 dönemlerinde yoğunlaştığı görülmektedir. *"Sosyolojik yapı", "politik/hukuksal yapı", "tıbbi/psikolojik sorunlar"* ve *"edebiyatta queer alan"* temalarında da periyodik bir artış ile birlikte dönemsel açıdan benzer bir dağılımın söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. Daha az dağılıma sahip olan temalar olan *"din ve maneviyat", görsel sanatta queer alan"* ve *"queer tartışmalar"* temalarında ise üretilen tezlerin 2016-2021 döneminde yoğunlaştığı görülmektedir.

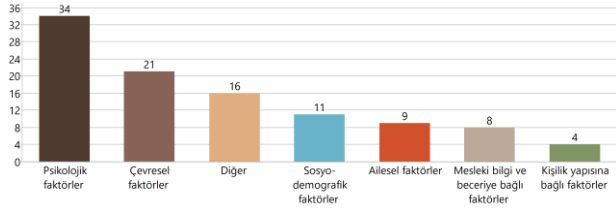
Dönemsel dağılım genel çerçevede değerlendirildiğinde; tezlerdeki artışın tema alanları ile doğru orantılı olduğunu ve temaların yıllar içerisinde hem nitel hem de nicel açıdan çeşitliliğe ulaştığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte tezlerin önemli bir çoğunluğunun 2006-2015 ve 2016-2021 dönemlerine ait olması özellikle son yıllarda bilimsel çalışmaların daha fazla ön planda olduğunu ortaya koymaktadır.

Temalar	**1985 - 1995**	**1996 - 2005**	**2006 - 2015**	**2016 - 2021**	**Toplam**
Aile, sosyal çevre ve diğer etkenler	1	2	18	82	103
Sinema/televizyon/tiyatroda queer alan	2	7	28	57	94
Sosyolojik yapı	0	4	26	46	76
Politik/hukuksal yapı	0	1	22	49	72
Tıbbi/Psikolojik sorunlar	6	10	22	33	71
Edebiyatta queer alan	1	5	22	42	70
Din ve maneviyat	0	2	9	9	20
Görsel sanatta queer alan	0	0	5	14	19
Diğer	0	1	2	11	14
Queer tartışmalar	0	1	4	8	13
TOPLAM	10	33	158	351	552

Tablo 1 *Temalara İlişkin Dönemsel Dağılım Tablosu*

3.1. Aile, Sosyal Çevre ve Diğer Etkenler Teması

"Aile, sosyal çevre ve diğer etkenler" teması 103 tez ile temalar arasında en fazla dağılıma sahip olan alanı oluşturmaktadır. Bu temaya ait toplamda 7 alt tema yer almaktadır. Dağılıma bakıldığında; en fazla tezin 34 tez ile *"psikolojik faktörler"* alt temasına ait olduğu, en az öne çıkan alt temanın ise 4 tez ile *"kişilik yapısına bağlı faktörler"* olduğu anlaşılmaktadır.

Grafik 2 *Aile, Sosyal Çevre ve diğer Etkenler Temasına Ait Dağılımı Gösteren Frekans Grafiği*

"Aile, sosyal çevre ve diğer etkenler" temasının dönemsel dağılımı ise Tablo 2'de gösterilmiştir. İlk olarak *"psikolojik faktörler"* temasına bakıldığında; 2006'ya kadar bu temaya ait herhangi bir tezin üretilmediği, 2016-2021 döneminin ise üretilen 31 tez ile ağırlıklı oranı oluşturduğu anlaşılmaktadır. *"Çevresel faktörler"* temasında da benzer bir dağılımın söz konusu olduğu görülmektedir. *"Sosyo-*

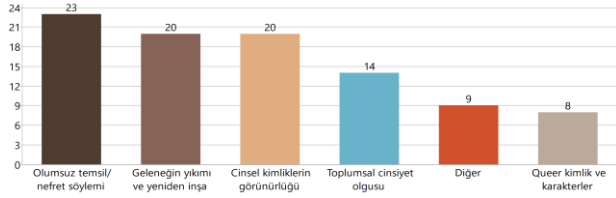
demografik faktörler" ve *"ailesel faktörler"* temalarında ise periyodik bir artış ile birlikte bu temalara ait tezlerin önemli bir çoğunluğunu 2016-2021 dönemi oluşturmaktadır. *"Mesleki bilgi ve beceriye bağlı faktörler"* temasında yalnızca 2016-2021 dönemi tez üretilerek toplamda bu temaya ait 8 tez mevcuttur. Son olarak az sayıda tezden oluşan *"kişilik yapısına bağlı faktörler"* temasındaki dağılım; 1985-1995 dönemi 1, 2006- 2015 dönemi 1 ve 2016-2021 dönemi 2 tez şeklindedir.

Temalar	**1985-1995**	**1996-2005**	**2006-2015**	**2016-2021**	**Toplam**
Psikolojik faktörler	0	0	3	31	34
Çevresel faktörler	0	0	4	17	21
Diğer	0	0	6	10	16
Sosyo-demografik faktörler	0	1	2	8	11
Ailesel faktörler	0	1	2	6	9
Mesleki bilgi ve beceriye bağlı faktörler	0	0	0	8	8
Kişilik yapısına bağlı faktörler	1	0	1	2	4
TOPLAM	1	2	18	82	185

Tablo 2 *Aile, Sosyal Çevre ve Diğer Etkenler Temasının Dönemsel Dağılım Tablosu*

3.2. Sinema/Televizyon/Tiyatroda Queer Alan Teması

Temalar içerisinde önemli bir orana sahip olan *"sinema/televizyon/tiyatroda queer alan"* teması 94 tezin üretildiği tema alanını oluşturmaktadır. Bu temaya ait 6 alt tema yer almaktadır. Tema içerisindeki dağılıma göre; en fazla tezin üretildiği alanı 23 tez ile *"olumsuz temsil/nefret söylemi*", en az tezin üretildiği temayı ise 8 tez ile *"queer kimlik ve karakterler"* teması oluşturmaktadır.

Grafik 3 *Sinema/Televizyon/Tiyatroda Queer Alan Temasına Ait Dağılımı Gösteren Frekans Grafiği*

"Sinema/televizyon/tiyatroda queer alan" temasının dönemsel dağılımı Tablo 3'te gösterilmiştir. İlk olarak *"olumsuz temsil/nefret söylemi"* temasına bakıldığında; tezlerin 2006-2015 ve 2016-2021 dönemleri arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Diğer bir tema olan *"geleneğin yıkımı ve yeniden inşa"* temasına ait dağılımda periyodik bir artışın söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. *"Cinsel kimliklerin görünürlüğü"* ile *"queer kimlik ve karakterler"* temalarında ise tezlerin 2006 sonrası üretildiği ve bu temaların 2016-2021 dönemlerinde yoğunlaşılan alt temalar olduğu görülmektedir. Son olarak *"toplumsal cinsiyet olgusu"* temasında tezlerin periyodik bir dağılıma sahip olduğu ve en fazla tezin üretildiği alanı 11 tez ile 2016-2021 döneminin oluşturduğu görülmektedir.

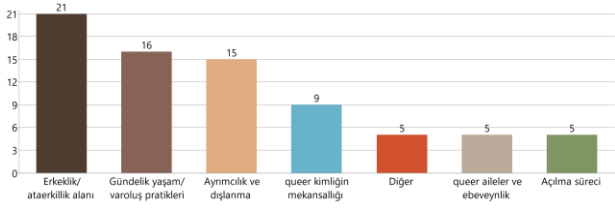
Temalar	**1985-1995**	**1996-2005**	**2006-2015**	**2016-2021**	**Toplam**
Olumsuz temsil/nefret söylemi	2	2	9	10	23
Geleneğin yıkımı ve yeniden inşa	0	2	7	11	20

Cinsel kimliklerin görünürlüğü	0	0	4	16	20
Toplumsal cinsiyet olgusu	0	1	2	11	14
Queer kimlik ve karakterler	0	0	4	4	8
Diğer	0	2	2	5	9
TOPLAM	2	7	28	57	94

Tablo 3 *Sinema/Televizyon/Tiyatroda Queer Alan Temasının Dönemsel Dağılım Tablosu*

3.3. Sosyolojik Yapı Teması

Tezler içerisindeki diğer bir tema alanını 76 tez ile *"sosyolojik yapı"* teması oluşturmaktadır. Bu tema kapsamında 7 alt tema yer almaktadır. Dağılıma bakıldığında; temalar içerisinde en fazla tezin üretildiği alt temayı 21 tez ile *"erkeklik/ataerkillik"* alanı oluştururken, en az tezin yer aldığı alt tema 5 tez ile *"açılma süreci"* temasıdır.

Grafik 4 *Sosyolojik Yapı Temasına Ait Dağılımı Gösteren Frekans Grafiği*

"Sosyolojik yapı" temasına ait dönemsel dağılıma bakıldığında; en fazla tezin üretildiği tema olan *"erkeklik/ataerkillik"* alt temasına ilişkin tezlerin genel itibariyle 2006-2015 ve 2016-2021 dönemlerinde üretildiği, özellikle 2006-2015 döneminin ise üretilen 14 tez ile öne çıktığı görülmektedir. *"Gündelik yaşam/varoluş pratikleri"* temasının ise ağırlıklı olarak 2016-2021 dönemi içerisinde yer aldığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte diğer temalardan *"ayrımcılık ve dışlanma"* alt temasının periyodik bir artış izlediği, benzer bir dağılıma sahip olan *"queer aileler ve ebeveynlik"* teması ile *"açılma süreci"* temalarının ise 2016-2021 döneminde yoğunlaştığı görülmektedir. *"Gündelik yaşam/varoluş pratikleri"* ve *"ayrımcılık ve dışlanma"* temalarının son dönem ağırlıklı olması ise LGBTİ+ alanında bireylerin deneyimselliğine odaklanan sorun odaklı çalışmaların bilimsel metinlerde daha fazla tercih edilen bir alanı oluşturduğunu ortaya koymaktadır.

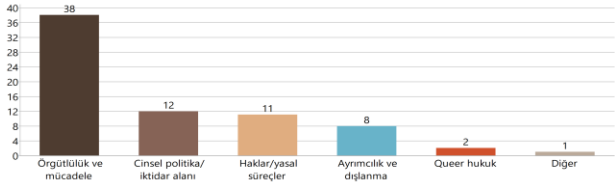
Temalar	**1985-1995**	**1996-2005**	**2006-2015**	**2016-2021**	**Toplam**
Erkeklik/ataerkillik alanı	0	1	14	6	21
Gündelik yaşam/varoluş pratikleri	0	1	1	14	16
Ayrımcılık ve dışlanma	0	1	5	9	15
Queer kimliğin mekansallığı	0	0	2	7	9
Queer aileler ve ebeveynlik	0	0	1	4	5
Açılma süreci	0	0	1	4	5
Diğer	0	1	2	2	5
TOPLAM	0	5	27	60	152

Tablo 4 *Sosyolojik Yapı Temasının Dönemsel Dağılım Tablosu*

3.4. Politik/Hukuksal Yapı Teması

"Politik/hukuksal yapı" teması, 72 tez ile temalar içerisinde önemli bir dağılıma sahip alanı oluşturmaktadır. Bu temaya ait alt temalar 6 kategoriden oluşmaktadır. Temaların dağılımına bakıldığında; en fazla tezin üretildiği temanın 38 tez ile *"örgütlülük ve mücadele"*

teması olduğu, en az alanı ise 2 tez ile *"queer hukuk"* alt temasının oluşturduğu görülmektedir.

Grafik 5 *Politik/Hukuksal Yapı Temasına Ait Dağılımı Gösteren Frekans Grafiği*

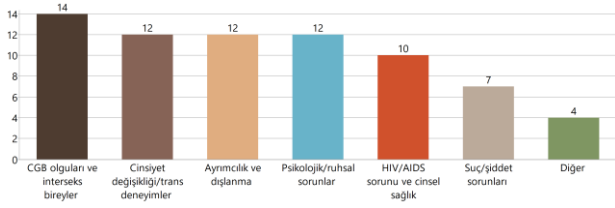
"Politik/hukuksal yapı" temasının dönemsel olarak dağılımı Tablo 5'te gösterilmiştir. İlk olarak *"örgütlülük ve mücadele"* temasına bakıldığında; dönemsel açıdan periyodik bir artış ile birlikte bu alana dair tezlerin özellikle son yıllarda üretildiği görülmektedir. Nitekim 2006 yılına kadar bu alanda yalnızca 1 tezin üretilmiş olması bunun bir göstergesi niteliğindedir. Diğer bir tema olan *"cinsel politika/iktidar alanı"* temasında ise bu alana dair tezlerin 2006 yılı sonrası üretildiği ve herhangi bir dönemin öne çıkmadığı görülmektedir. *"Haklar/yasal süreçler"* ile *"ayrımcılık ve dışlanma"* temalarında da benzer bir dağılımın söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. *"Queer hukuk"* temasına ait 2 tezin ise son dönemde üretildiği görülmektedir. Dönemsel dağılıma genel çerçevede bakıldığında; 1985 ve 2005 dönemleri arasında yalnızca 1 tez üretilerek bu temaya ait ağırlıklı alanı 2006 sonrası tezlerin oluşturduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak; LGBTİ+ alanına dair politik yapı ve mücadelenin özellikle son yıllarda daha görünür bir alan olduğunu ve bu durumun bilimsel çalışmalara yansıdığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte son dönemde öne çıkan *"örgütlülük ve mücadele"* temasına ilişkin olarak; son yıllardaki bilimsel çalışmalarda sivil toplum kuruluşları aracılığıyla ortaya konulan politik mücadele anlayışının söz konusu olduğu anlaşılmaktadır.

Temalar	**1985-1995**	**1996-2005**	**2006-2015**	**2016-2021**	**Toplam**
Örgütlülük ve mücadele	0	1	11	26	38
Cinsel politika/iktidar alanı	0	0	5	7	12
Haklar/yasal süreçler	0	0	3	8	11
Ayrımcılık ve dışlanma	0	0	3	5	8
Queer hukuk	0	0	0	2	2
Diğer	0	0	0	1	1
TOPLAM	0	1	22	49	72

Tablo 5 *Politik/Hukuksal Yapı Temasının Dönemsel Dağılım Tablosu*

3.5. Tıbbi/Psikolojik Sorunlar Teması

Temalar içerisindeki diğer bir kategoriyi 71 tez ile *"tıbbi/psikolojik sorunlar"* teması oluşturmaktadır. Bu tema alanı içerisinde 7 alt tema yer almaktadır. Dağılıma göre; öne çıkan temayı 14 tez ile *"CGB olguları ve interseks bireyler"* teması oluştururken, en az dağılımın olduğu tema 7 tez ile *"suç ve şiddet sorunları"* alt temasıdır.

Grafik 6 *Tıbbi/Psikolojik Sorunlar Temasına Ait Dağılımı Gösteren Frekans Grafiği*

"Tıbbi/psikolojik sorunlar" temasının dönemsel dağılımı Tablo 6'da gösterilmiştir. İlk olarak *"CGB olguları ve interseks bireyler"* temasına

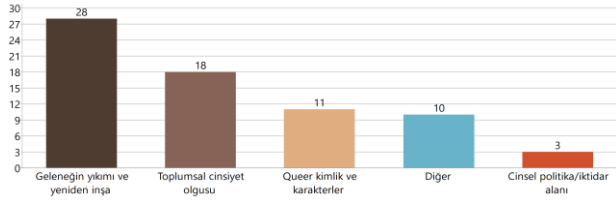
bakıldığında; en fazla tezin 2006-2015 dönemine ait olduğu ve son dönemde bu alana ilişkin yalnızca 1 tezin üretildiği görülmektedir. Buna göre son yıllardaki çalışmaların interseksüelliğin tıbbi açıdan incelenmesine daha az ağırlık verdiğini söylemek mümkündür. Bu durumun günümüzde interseksüellik alanındaki odağın çocukluk dönemindeki tanı ve tedaviden daha ziyade yetişkinlik dönemindeki interseksüellik deneyimlerine kaymasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. *"Ayrımcılık ve dışlanma"* temasının dağılımında ise 2006 yılına kadar bu temaya ilişkin herhangi bir tezin üretilmediği görülmektedir. Diğer dönemlerdeki dağılım 2006-2015 dönemi 5 tez ve 2016-2021 dönemi 7 tez şeklindedir. *"Cinsiyet değişikliği/trans deneyimler"* temasına ait dağılımda ise; 1985-1995 dönemi hiçbir tez üretilmemişken, tezlerin 2016-2021 döneminde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu açıdan son dönemde cinsiyet değişikliği sürecinde trans bireylerin yaşadıkları deneyimlerin bilimsel metinlerde daha fazla ön planda olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir tema olan *"psikolojik/ruhsal sorunlar"* temasına ait dağılımda periyodik bir artışın söz konusu olduğu görülmektedir. Daha az dağılımı oluşturan *"HIV/AIDS sorunu ve cinsel sağlık"* ve *"suç/şiddet sorunları"* temalarında ise öne çıkan herhangi bir alanın söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır.

Temalar	**1985-1995**	**1996-2005**	**2006-2015**	**2016-2021**	**Toplam**
CGB olguları ve interseks bireyler	3	3	7	1	14
Cinsiyet değişikliği/trans deneyimler	0	2	1	9	12
Ayrımcılık ve dışlanma	0	0	5	7	12
Psikolojik/ruhsal sorunlar	1	2	3	6	12
HIV/AIDS sorunu ve cinsel sağlık	2	1	2	5	10
Suç/şiddet sorunları	0	1	2	4	7
Diğer	0	1	2	1	4
TOPLAM	6	10	22	33	71

Tablo 6 *Tıbbi/Psikolojik Sorunlar Temasının Dönemsel Dağılım Tablosu*

3.6. Edebiyatta Queer Alan Teması

"Edebiyatta queer alan" teması kategoriler içerisinde 71 tezin yer aldığı tema alanını oluşturmaktadır. Bu temaya ait 5 alt tema yer almaktadır. Dağılıma göre; en fazla tezi 28 tez ile *"geleneğin yıkımı ve yeniden inşa"* alt teması oluştururken, en az tezin 3 tez ile *"cinsel politika/iktidar alanı"* temasına ait olduğu anlaşılmaktadır.

Grafik 7 *Edebiyatta Queer Alan Temasına Ait Dağılımı Gösteren Frekans Grafiği*

"Edebiyatta queer alan" temasına yönelik dönemsel dağılıma bakıldığında ilk olarak *"geleneğin yıkımı ve yeniden inşa"* temasında periyodik bir artış ile birlikte tezlerin ağırlıklı olarak son dönemlere ait olduğu görülmektedir. *"Toplumsal cinsiyet olgusu"* ve *"queer kimlik ve karakterler"* temalarında da benzer bir dağılımın söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. Son olarak *"cinsel politika/iktidar alanı"* temasında tez üretilen tek dönemin 3 tez ile 2006-2015 dönemini oluşturduğu

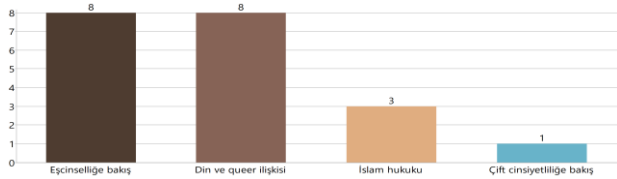
görülmektedir. Dönemsel dağılıma genel çerçevede bakıldığında son yıllarda LGBTİ+ alanına dair çalışmalarda edebiyat alanını ele alan konulara daha fazla yoğunlaşıldığı görülmektedir. Nitekim 2006 yılına kadar yalnızca 5 tezin üretilerek tezlerin büyük çoğunluğunun son iki döneme ait olması bunun bir göstergesi niteliğindedir.

Temalar	**1985-1995**	**1996-2005**	**2006-2015**	**2016-2021**	**Toplam**
Geleneğin yıkımı ve yeniden inşa	0	2	7	19	28
Toplumsal cinsiyet olgusu	0	2	6	10	18
Queer kimlik ve karakterler	0	1	3	7	11
Diğer	1	0	3	6	10
Cinsel politika/iktidar alanı	0	0	3	0	3
TOPLAM	1	5	22	42	70

Tablo 7 *Edebiyatta Queer Alan Temasının Dönemsel Dağılım Tablosu*

3.7. Din ve Maneviyat Teması

"Din ve maneviyat teması" temalar içerisinde daha az orana sahip alanlardan birini oluşturmaktadır. Bu tema içerisinde toplamda 20 tez üretilmiştir. Tema içerisindeki dağılıma bakıldığında temaya ait toplam 4 alt temanın mevcut olduğu görülmektedir. Dağılıma göre; en fazla tez üretilen alt temalar 8'er tez ile *"din ve queer ilişkisi"* ile *"eşcinselliğe bakış"* temalarıdır. Bunu takiben 3 tez ile *"İslam hukuku"* teması yer almaktadır. Bu tema içerisinde en az oranı kapsayan alt tema ise üretilen 1 tez ile *"çift cinsiyetliliğe bakış"* temasıdır.

Grafik 8 *Din ve Maneviyat Temasına Ait Dağılımı Gösteren Frekans Grafiği*

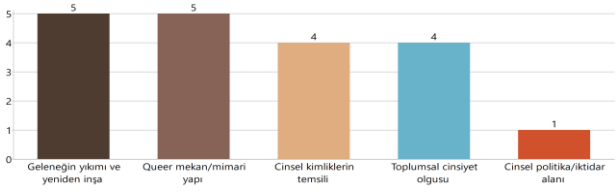
"Din ve maneviyat" temasına yönelik dönemsel dağılım Tablo 8'de gösterilmiştir. İlk olarak *"eşcinselliğe bakış"* temasına ait dağılımda; en fazla tezin 2006-2015 dönemine ait olduğu ve son yıllarda bu temaya ait tezlerin daha az sayıda yer aldığı görülmektedir. *"Din ve queer ilişkisi"* temasında ise 2006'ya kadar hiçbir tezin üretilmemesi dikkat çekicidir. Tezin üretildiği iki dönemdeki dağılım ise 2005-2016 dönemi 3 ve 2016-2021 dönemi 5 tez şeklindedir. *"İslam hukuku"* temasında da benzer bir durumun söz konusu olduğu görülmektedir. *"Çift cinsiyetliliğe bakış"* temasında ise tez üretilen tek dönemi 1 tez ile 2006-2015 dönemi oluşturmaktadır. Dönemsel dağılım içerisindeki temalar genel açıdan değerlendirildiğinde; özellikle *"din ve queer ilişkisi"* ile *"İslam hukuku"* alanındaki çalışmaların son dönemlerde yoğunlaşılan bir alanı oluşturduğu görülmektedir. Buna bağlı olarak; LGBTİ+ ile din ilişkisinin ilk zamanlarda yalnızca dinin cinsel yönelimlere bakışı üzerinden ele alındığı, son dönemlerde ise queer ve hukuk alanlarının da din içerisindeki çalışmalara dahil edildiği anlaşılmaktadır. LGBTİ+ alanının din ile ilişkisinde cinsel yönelim odaklı çalışmalarda dinin olumsuz tutumunun ön planda olduğu düşünüldüğünde son yıllarda işlenen queer, hukuk gibi konu alanları ile dinin LGBTİ+ alanına bakışının farklılaştığı görülmektedir. Bir başka deyişle zaman içerisinde din ile LGBTİ+ arasındaki ilişkinin bilimsel çalışmalara daha olumlu yansıdığını söylemek mümkündür.

Temalar	1985-1995	1996-2005	2006-2015	2016-2021	Toplam
Eşcinselliğe bakış	0	2	4	2	8
Din ve queer ilişkisi	0	0	3	5	8
İslam hukuku	0	0	1	2	3
Çift cinsiyetliliğe bakış	0	0	1	0	1
TOPLAM	0	2	9	9	20

Tablo 8 *Din ve Maneviyat Temasının Dönemsel Dağılım Tablosu*

3.8. Görsel Sanatta Queer Alan Teması

"Görsel sanatta queer alan" teması temalar içerisinde daha az dağılıma sahip alanlardan birini oluşturmaktadır. Bu temaya ait toplamda 19 tez üretilmiştir. Tema içerisinde 5 alt tema yer almaktadır. Temaların dağılımına bakıldığında; en fazla tez üretilen alanların 5'er tez ile *"geleneğin yıkımı ve yeniden inşa"* teması ile *"queer mekân/mimari yapı"* temalarına ait olduğu, en az tezin ise 1 tez ile *"cinsel politika/iktidar alanı"* teması olduğu görülmektedir. *"Cinsel kimliklerin temsili"* ve *"toplumsal cinsiyet olgusu"* temalarında ise bu alanda 4 tezin yer aldığı anlaşılmaktadır.

Grafik 9 *Görsel Sanatta Queer Alan Temasına Ait Dağılımı Gösteren Frekans Grafiği*

"Görsel sanatta queer alan" temasına yönelik dönemsel dağılıma bakıldığında; ilk olarak *"geleneğin yıkımı ve yeniden inşa"* temasında tez üretilen tek dönemin 5 tez ile 2016-2021 dönemine ait olduğu görülmektedir. *"Queer mekân/mimari yapı"* temasında ise bu temaya dair 2006'ya kadar herhangi bir tezin üretilmediği anlaşılmaktadır. Tez üretilen iki dönemdeki dağılım ise 2006-2015 dönemi 2 tez ve 2016-2021 dönemi 3 tez şeklindedir. *"Cinsel kimliklerin temsili"* ve *"toplumsal cinsiyet olgusu"* temalarında da benzer bir dağılımın söz konusu olduğu görülmektedir. Son olarak *"cinsel politika/iktidar alanı"* temasında ise bu alanda üretilen 1 tezin 2016-2021 dönemine ait olduğu anlaşılmaktadır. Dönemsel dağılıma genel çerçevede bakıldığında; bu temaya dair 2006'ya kadar herhangi bir tezin üretilmemesi, görsel sanat dalının bilimsel metinlerde son yıllarda yoğunlaşılan bir alan olduğunu ortaya koymaktadır.

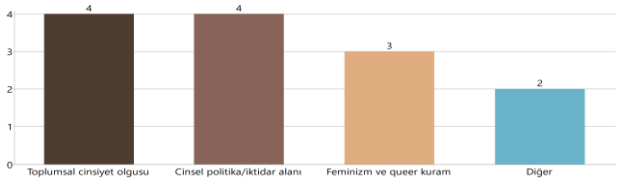
Temalar	1985-1995	1996-2005	2006-2015	2016-2021	Toplam
Geleneğin yıkımı ve yeniden inşa	0	0	0	5	5
Cinsel kimliklerin temsili	0	0	2	2	4
Queer mekân/mimari yapı	0	0	2	3	5
Cinsel politika/iktidar alanı	0	0	0	1	1
Toplumsal cinsiyet olgusu	0	0	1	3	4
TOPLAM	0	0	5	14	19

Tablo 9 *Görsel Sanatta Queer Alan Temasının Dönemsel Dağılım Tablosu*

3.9. Queer Tartışmalar Teması

"Queer tartışmalar" teması, 13 tez ile temalar içerisinde en az dağılıma sahip alanı

oluşturmaktadır. Dağılıma bakıldığında bu temanın toplamda 4 alt temadan oluştuğu görülmektedir. Tema içerisinde en fazla tezin üretildiği temaları ise 4'er tez ile *"toplumsal cinsiyet olgusu"* ve *"cinsel politika/iktidar alanı"* oluştururken, en az tezin üretildiği tema *"feminizm ve queer kuram"* temasıdır.

Grafik 10 *Queer Tartışmalar Temasına Ait Dağılımı Gösteren Frekans Grafiği*

"Queer tartışmalar" temasına yönelik dönemsel dağılım ise Tablo 10'da gösterilmiştir. Tabloya bakıldığında; alt temalar içerisinde öne çıkan herhangi bir dönemin söz konusu olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte tezlerin büyük çoğunluğunun son iki döneme ait olması LGBTİ+ alanına dair queer kavramına ve bu kavram üzerinden ele alınan çalışmalara son yıllarda yoğunlaşıldığını ortaya koymaktadır.

Temalar	**1985-1995**	**1996-2005**	**2006-2015**	**2016-2021**	**Toplam**
Toplumsal cinsiyet olgusu	0	1	2	1	4
Feminizm ve queer kuram	0	0	1	2	3
Cinsel politika/iktidar alanı	0	0	0	4	4
Diğer	0	0	1	1	2
TOPLAM	0	1	4	8	13

Tablo 10 *Queer Tartışmalar Temasının Dönemsel Dağılım Tablosu*

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Sosyal hizmetin konu alanlarından biri olarak farklı disiplinleri içerisinde barındıran LGBTİ+ alanı, son yıllarda hem pratik hem teorik çerçevede görünür bir konumda yer almaktadır. Alana ilişkin ortaya konulan birçok çalışmanın yanı sıra literatürü derleyici ve betimleyici çalışmalara daha az rastlanılmaktadır. Bu kapsamda mevcut araştırmada; LGBTİ+ alanına dair tez literatürünün tematik açıdan değerlendirilmesi ortaya konulmuştur. Buna paralel olarak tezler 10 ana temaya ayrılarak her bir ana tema ilgili alt temalar halinde ele alınmıştır.

Temalar içerisinde en fazla dağılıma sahip alan *"aile, sosyal çevre ve diğer etkenler"* temasıdır. Bu tema LGBTİ+ alanına etki eden çeşitli faktörleri konu edinmesi yönüyle geniş bir yelpazede yer almaktadır. Özellikle *"psikolojik faktörler"* ile *"çevresel faktörler"* alt temalarının daha fazla tercih edilen alanlar olarak LGBTİ+ bireyleri etkileyen yönleri bu tema içerisinde önemli bir yere sahiptir. Tema içerisindeki asıl odağı ise LGBTİ+ bireylerin psikolojik veya çevresel faktörlerden nasıl etkilendiği oluşturmaktadır. Diğer bir deyişle bu temanın LGBTİ+ alanına dair nedensellikten daha ziyade sonuç odaklı bir anlayışa sahip olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim tezlerin içerik olarak çeşitli faktörlerin farklı cinsel kimlikleri nasıl etkilediği üzerinden ele alınması bunun bir göstergesi niteliğindedir. Bununla birlikte tezlerin ağırlıklı olarak 2016 sonrası dönemde üretilmesi, bilimsel metinlerde bu temaya ilişkin son yıllarda yoğunlaşma yaşandığını göstermektedir. Bu açıdan; çeşitli faktörlerin ele alındığı ilişkisel çalışmaların LGBTİ+ alanına nasıl yansıdığı ve farklı cinsel kimliklere sahip olan bireyler için nasıl sonuçlar doğurduğu bilimsel metinlerde tercih edilen bir alana sahiptir.

Araştırma kapsamındaki diğer bir tema olan *"sinema/televizyon/tiyatroda queer alan"* teması benzer şekilde son dönem ağırlıklı bir alanı oluşturmaktadır. Farklı medyatik araçlar üzerinden LGBTİ+ alanının işlendiği bu tema içerisinde *"olumsuz temsil/nefret söylemi*", *"geleneğin yıkımı ve yeniden inşa"* ve *"cinsel kimliklerin görünürlüğü"* alt temalarının öne çıktığı belirlenmiştir. Alt temalara daha detaylı bakıldığında; medya araçları üzerinden işlenen bu alanın LGBTİ+ bireylerin temsiline ve toplumsal cinsiyet ikilemini ortaya koyan queer yapıya yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Bu durum; temaya dair LGBTİ+ bireylerin sorun alanlarını ön planda tutan problem odaklı bir bakışın söz konusu olduğunu ortaya koymaktadır.

LGBTİ+ bireylerin sosyal olgular içerisindeki alanlarına odaklanan *"sosyolojik yapı"* teması ise *"erkeklik/ataerkillik", "gündelik yaşam/varoluş pratikleri"* ve *"ayrımcılık ve dışlanma"* alt temaları içerisinde yoğunlaşan bir alanı oluşturmaktadır. Öne çıkan alt temalardan anlaşılacağı üzere; LGBTİ+ alanı içerisindeki sosyolojik olguların genel itibariyle bireylerin olumsuz yaşam deneyimlerine odaklanan bir noktada yer aldığını söylemek mümkündür. Buna ilişkin olarak Şah'ın (2012, ss. 26, 27) LGBTİ+ alanına yönelik tutum araştırmalarını incelediği çalışmasında; ayrımcılık konularının 1970'li yıllardan beri uluslararası dışı literatüründe var olduğu ve genellikle bu olumsuz tutumların psikolojik ve demografik değişkenler üzerinden incelendiği belirlenmiştir. Bununla birlikte Türkiye'deki araştırmalarda benzer bir yapı söz konusu olmasına rağmen cinsel kimlikler içerisinde yalnızca "eşcinsel bireylere yönelik homofobik tutumların" ağırlıklı olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre temalar içerisindeki diğer bir ağırlıklı alanı *"erkeklik/ataerkillik"* alt teması oluşturmaktadır. Özellikle son yıllarda LGBTİ+ alanında hem trans hem de eşcinsel deneyimlerin erkekliğe dair konular üzerinden işlenmesinin bu temanın ağırlığı yönünde etkisi olabileceği düşünülmektedir. Dönemsel dağılımda ise; periyodik bir artış ile birlikte son dönemde yoğunlaşılan bir dinamiğinin söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim ilk dönem olan 1985-1995 döneminde hiçbir alt temada tezin üretilmemesi bu durumun göstergesi niteliğindedir.

Araştırma bulguları içerisinde tez sayısı ile öne çıkan diğer bir temayı *"politik/hukuksal yapı"* teması oluşturmaktadır. Bu tema içerisinde en fazla tez üretilen alt temanın *"örgütlülük ve mücadele"* teması olduğu tespit edilmiştir. Özellikle 2016-2021 döneminde yoğunlaşılan bu alt tema için; LGBTİ+ bireylerin son yıllarda sivil toplum örgütleri aracılığıyla sergiledikleri savunuculuk faaliyetlerinin bilimsel çalışmalarda kendini gösterdiğini söylemek mümkündür. Diğer alt temalarda da benzer bir durumun söz konusu olduğu ve 1985-2005 dönemleri arasında hiçbir tezin üretilmeyerek, tezlerin 2006 sonrası dönemde yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Buna bağlı olarak; LGBTİ+ alanına dair politik yapı ve mücadelenin özellikle son yıllardaki bilimsel çalışmalarda güncel bir konu alanı olarak tercih edildiği görülmektedir.

Diğer bir tema olan *"tıbbi/psikolojik sorunlar"* temasına ilişkin en fazla tezin üretildiği alt temayı *"CGB olguları ve interseks bireyler"* alanı oluştururken, *"ayrımcılık ve dışlanma", "cinsiyet değişikliği/trans deneyimler"* ve *"psikolojik/ruhsal sorunlar"* öne çıkan diğer alt temalar olarak tespit edilmiştir. En fazla tezin üretildiği tema olan *"CGB olguları ve interseks bireyler"* temasına ilişkin dikkat çekici bir bulgu ise bu temaya ait dönemsel dağılımın diğer temalardan farklı

olarak ilk dönemlerde yoğunlaşmasıdır. Bu dağılımdan anlaşılacağı üzere son yıllardaki çalışmalarda interseksüelliğin tıbbi yönünün daha az tercih edilen bir alanı oluşturduğu görülmektedir. Bu durumun; günümüzde interseksüelliğin çocukluk dönemindeki tanı ve tedavisine odaklanılmasından daha ziyade yetişkinlik dönemindeki interseksüellik deneyimlerini içermesinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Başka bir deyişle interseksüellik alanında tedaviye yönelik çalışmaların deneyimsel çalışmalara oranla son yıllarda daha arka planda kaldığını söylemek mümkündür. Diğer alt temalardaki dağılımın ise son iki dönemde yoğunlaşacak şekilde 2006 sonrasına ait olduğu belirlenmiştir. Özellikle *"ayrımcılık ve dışlanma", "cinsiyet değişikliği/trans deneyimler", "HIV/AIDS sorunu ve cinsel sağlık"* gibi temaların LGBTİ+ alanı için güncel konuları oluşturması yönüyle son dönemde ağırlık kazanması anlaşılır bir durumu oluşturmaktadır. Bu açıdan LGBTİ+ çalışmalarının Türkiye'de giderek daha fazla sosyal bilimler perspektifinden ele alındığı, tıbbi ve klinik yaklaşımlardan uzaklaşıldığı ve kimlik, ayrımcılık ve toplumsal tutumlar gibi konuların ön plana çıktığı görülmektedir. Tıbbi kavramların kullanımındaki bu azalma ise, LGBTİ+ konularının giderek daha fazla sosyal ve kültürel bir bağlamda ele alındığını göstermektedir.

Yazılı kaynaklar üzerinden LGBTİ+ alanının işlendiği *"edebiyatta queer alan"* teması ise öne çıkan temalar arasında yer almaktadır. Özellikle son yıllarda tez üretilen bu temaya ilişkin ağırlıklı alt temanın ise *"geleneğin yıkımı ve yeniden inşa"* teması olduğu tespit edilmiştir. Araştırma verileri içerisindeki diğer bir temayı az sayıda üretilen tez ile *"din ve maneviyat"* teması oluşturmaktadır. Temaya ilişkin olarak; *"din ve queer ilişki"* ile *"İslam hukuku"* temaları son dönemlerde üretilen tema alanlarını içermektedir. Bu bağlamda; ilk zamanlarda yalnızca eşcinselliğe bakış üzerinden ele alınan din ve LGBTİ+ ilişkisinin son dönemlerde farklılaşarak queer ve hukuk gibi alanlar içerisine de dahil edildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra LGBTİ+ alanının din ile ilişkisinde eşcinsel yönelim odaklı çalışmalarda dinin olumsuz tutumunun ön planda olduğu düşünüldüğünde son yıllarda işlenen queer, hukuk gibi konu alanları ile bilimsel metinlerde LGBTİ+ alanına bakışın farklılaştığını söylemek mümkündür. Diğer bir deyişle din ile LGBTİ+ alanının zaman içerisinde bilimsel çalışmalara daha olumlu yansıyan bir yönde ivme kazandığı görülmektedir. Bu bulguya paralel olarak Eker'in (2020) Türkiye'deki LGBTİ+ literatürünün din ile ilişkisini ele aldığı çalışmasında da; literatürde dönemsel olarak farklılaşmanın var olduğu, ilk dönemlerde din ile eşcinselliğin bağdaşamaz olduğu fikri ve dine karşı olumsuz bir yaklaşım söz konusu iken, son dönemde din ve LGBTİ+ arasında olumlayıcı bir söylemin geliştirildiği ortaya konulmuştur.

Araştırma kapsamında en az dağılıma sahip temaları oluşturan *"görsel sanatta queer alan"* ile *"queer tartışmalar"* temaları ise son dönemde tez üretilen tema alanlarını oluşturmaktadır. Temaların dönemsel dağılımı bağlamında; LGBTİ+ alanına dair görsel sanat dalına ve queer kavramı üzerinden ele alınan çalışmalara son yıllarda yoğunlaşılarak, bu temaların alan içerisinde güncel konular olarak yerini aldığını söylemek mümkündür.

Sonuç olarak LGBTİ+ alanına dair literatür genel çerçevede değerlendirildiğinde; dönemsel açıdan 2016-2021 yılları arasında ciddi bir yoğunlaşmanın yaşandığı görülmektedir. Tezlerin tema yönünden ise hem niceliksel hem de niteliksel açıdan geniş bir çeşitliliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra tezlerde

genel itibariyle nedensellikten daha ziyade sonuca dayalı ve sorun odaklı bir anlayışın hâkim olduğu görülmektedir. Özellikle tezlerin daha fazla sosyal bilimler perspektifinden ele alınması, Tıbbi kavramların kullanımındaki azalmayı ve LGBTİ+ konularının giderek daha fazla sosyal ve kültürel bir bağlamda ele alınmasını beraberinde getirmektedir. Bu durum; LGBTİ+ alanındaki bilimsel metinlerde var olan çeşitliliğin belirli bir noktaya odaklandığını ve buna bağlı olarak alana ilişkin daha sınırlı bir perspektifin söz konusu olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla; mevcut literatürün içerik açısından geliştirilerek bu alandaki kapsamın farklı bakış açıları ile üretilen çalışmalarla desteklenmesi önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

Acavit, B. (2022). *Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Kadının Cinsel Doyumuna Etkisi Üzerine Yapılmış Çalışmaların Sistematik Derlemesi* [Yüksek Lisans]. Hacettepe Üniversitesi.

Altunpolat, R. (2017). LGBTİ'lere yönelik ayrımcılığı tarihsel ve politik temelde kavramak. *TTB Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi*, *17*(64), 2-14.

Baştarcan, Ç., & Oskay, Ü. (2022). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın sağlığına etkisi: Sistematik inceleme. *Sağlık ve Toplum*, *32*(3), 48-57.

Bayraklılar, B. N., & Türkoğlu, B. (2022). Türkiye'de toplumsal cinsiyet kavramı üzerine yapılan bilimsel çalışmaların incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*, *4*(7), 703-726.

Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi: Teknikler ve Örnek Çalışmalar*. Siyasal Kitabevi.

Creswell, J. W. (2021). *Nitel Araştırma Yöntemleri* (S. B. Demir & M. Bütün, Çev.; 6. Baskı). Siyasal Kitabevi.

Çelik, H., & Altunbaş, M. (2019). Türkiye'de Eğitim Alanında Toplumsal Cinsiyet İle İlgili Çalışmaların İncelenmesi. *ERPA International Congresses on Education 2019*, 74.

Çiçek, S., & Yeşilbursa, C. C. (2019). Türkiye'deki hemşirelerin ve ebelerin toplumsal cinsiyet ile ilgili yaptıkları lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 19*(43), 149-176.

Eker, E. (2020). *Türkiye'deki LGBT literatüründe din ve dindar algısı: Bir gömülü teori çalışması* [Doktora]. İstanbul Üniversitesi.

Erdoğan, B., & Köten, E. (2014). Yeni toplumsal hareketlerin sınıf dinamiği: Türkiye LGBT Hareketi. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi, 2*(1), 93-113.

Fırat, B. Ö., & Şahin, N. H. (2022). Toplumsal cinsiyet rolleri kapsamında infertilite ve damgalanma: Bir sistematik derleme. *Ordu*

Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, *5*(1), 93-103.

Gündüz, T., Akyüz, A. N., & Sunal, A. B. (2020). Çocuk ve ergenlerde televizyon izleme sıklığı ve toplumsal cinsiyet kalıpyargıları: Ekme kuramı bağlamında bir derleme çalışması. *Nesne Psikoloji Dergisi*, *8*(17), 333-358. https://doi.org/10.7816/nesne-08-17-12

Kenevir, F., & Kurt, Ş. K. (2016). Türkiye'de toplumsal cinsiyet ve din temalı tez çalışmaları üzerine bir değerlendirme. *Dini Araştırmalar*, *19*(49), 347-383.

Malterud, K. (2001). Qualitative research: Standards, challenges, and guidelines. *The lancet*, *358*(9280), 483-488.

Mason, J. (2002). *Qualitative Researching* (2. Baskı). Sage Publications.

Orta, İ. M., & Camgöz, S. M. (2018). Türkiye'de yapılan homofobi çalışmalarına genel bir bakış. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, *58*(1), 409-439.

Sakallı-Uğurlu, N. (2006). Eşcinsellere ilişkin tutumlar: Türkiye'de yapılan görgül çalışmalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, *9(17)*, 53-69.

Seven, B., Polat, E. A., Yavaş, A., & Çakmak, T. F. (2022). Turizm yazınında toplumsal cinsiyet: Türkiye'de yapılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, *6*(4), 969-987.

Şah, U. (2012). Eşcinselliğe, biseksüelliğe ve transseksüelliğe ilişkin tanımlamaların homofobi ve LGBT bireylerle tanışıklık düzeyi ile ilişkisi. *Psikoloji Çalışmaları*, *32*(2), 23-48.

Türkdoğan, O., & Gökçe, O. (2012). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi*. Çizgi Kitabevi.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, G., Taze, S., Kurban, Ö., & Topal, T. (2019). Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Konusunda Yayınlanan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *14. Ulusal Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrenci Kongresi*. http://acikerisim.maltepe.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12415/5324

Yılmaz, G. (2020). Türkiye'nin avrupalılaşması ve LGBTİ hakları. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, *19*(1), 301-325.